

Lehen mahai ingurua

COVID-19ak oinarrizko osasun laguntzan izan duen eragina

Osasun etxe bateko erizain baten ikuspegia

Mariaje Esain Nicuesa

Erizaina, Iturramako Osasun Etxea

mesainni@gmail.com

1. Sarrera

Saiatuko naiz erizain baten ikuspuntutik denbora guzti honetan bizi izan dudana azaltzen. Pandemia iritsi baino lehenago oinarrizko osasun laguntzaren egoera ez zela batere ona aipatu nahiko nuke, eta urteak generamatzan murrizketak salatzen. Hasteko, ez ziren baja guztiak ordezkaten, ezta oporrak edo prestakuntzarako orduak ere. Gainera, erretiroak ordezkatzeko ere arazoak ziren. Medikuen kasuan profesionalen faltagatik zela esaten zuten, eta hala ere ez zen irtenbiderik bilatzen, baina erizainon kasuan hori ez da egia izan azkeneko hilabeteak iritsi arte. Zuzendaritzatik hartutako erabakia izan zen, eta oraingo egoera horren ondorioa da.

Horrek hainbat ondorio ekarri ditu; biztanleriaren adina gora doa, eta gure pazienteak gero eta zaharragoak dira, behar gehiagorekin, horregatik behar ditugu protokolo gehiago. Baina kupoak ez dira txikitu eta diren beharretarako ez da langileon kopurua handitu.

Osasun hezkuntza gure lanaren zati bat da, oso garrantzitsua nire ustez baina taldeka egiten dena prestatzeko, gehienetan etxean prestatu behar dugu.

2. Egoera

Horrela geunden pandemia iritsi zenean: hasierako uneak harridura, jakin mina, laguntzeko nahia, ikusmina, beldurra sortarazi zuten. Ez genekien zer egin behar genuen, eta nola.

Gure lana erabat aldatu zen. Pazienteak edo telefonoz edo beraien etxeetan ikusten genituen gehienbat. Gutxi etortzen ziren osasun etxera. Betikoa bertan behera gelditu behar izan zen. Ezinbestekoa zena besterik ez zen gelditu. Beste arazoak desagerturik zirela ematen zuen hasiera batean, eta COVID-19a izan zitekeena bakarrik ikusten genuen.

Iristen zen informazioa ez zen asko, aldaketak ordea ugariak, eta zuzendaritzatik zetozen protokoloak jarraitzen genituen.

Garai horretan ordutegi aldaketak izan ziren, asteburu eta jai egunetan ere egiten genuen lana, baina beharra ikusten genuen eta ez ginen kexatzen, babesteko material gutxi zegoen, lankide asko kutsatu ginen, eta ordezkorik gutxi iritsi ziren.

Mariaje Esain Nicuesa

Errekurtsoak oinarrizko osasun laguntzan jarri ordez beste toki batzuetara bideratu ziren. Erizainon kasuan, PCRak egitera, edo kontaktuen jarraipena edo txertoak jartzera, edo larrialdietara. Eta gu, bitartean, gure lana bete ezinik, berandu ateratzen ginen egunero, eta haserre ginen gure lana ongi egiteko aukerarik ez genuelako.

Gauzak baretzen hasi zirenean agendak aldatu behar zirela ikusten zen, jendea berriz osasun etxeetara etortzeko, eta horrela egin zen, baina oso tarte gutxi utzi zuten horretarako; 5-6 paziente egunean, eta gainontzekoa telefonikoa edo beraien etxeetan. Ez zitzaigun gustatu, baina onartu genuen, zer gerta zitekeen ikusteko.

Hasieratik hitzordu motak aldatu behar izan genituen, jendea ikusteko aukera gutxi ematen zutelako, telefonikoa zena aurrez aurrekobilakatur.

Oso uda kaxkarra izan zen, oporrak hartu genituen, baino ordezkapen gutxi genuen. Errefortzuak kontratatu ziren, baina osasun etxeetara ez ziren iritsi. Datu bat emateagatik: 670 erizaina kontratatu ziren, eta horietatik 31 joan ziren osasun etxeetara..... Langileok bajaran, edo oporretan ginen eta jendea guregana etortzeko irrikan.

Gure agendak amaigabeak ziren, baina osasun etxeetan sartzera oso jende gutxi ikusten zen. Pazienteen kexak hasi ziren hitzordua lortzea oso zaila zelako, eta larrialdietara joaten ziren, han bai ala bai ikusten zituztelako.

Beranduago, beste agenda aldaketa bat etorri zen, jende gehiago bertan ikusteko. Bataurrez aurrekoak beste telefonikoa, horrela tartekatzea zen planteamendua. Hala ere, ez ginen nahiko, eta ez ginen iristen hitzordua eskatu nahi zuten guztiak ikusteko.

Administrazioa prentsara ateratzen zen, atentzioa aurrez aurrekoizanen zela adierazteko, baina beraien bazekiten holako agendekin, eta langile kopuru horrekin ezinezkoa zela.

Babestu gabe sentitu gara osasun etxeetan. Alde batetik, prentsaren bidez mezu bat ematen zen, baino beste aldetik ez ziren baliabideak jartzen lana ongi egiteko. Aldaketak eta berriak, batzuetan, prentsara iristen ziren, guri baino lehen.

Protokolo aldaketa asko egin dira, eta hasieran ulergarria zen, gauzak egun batetik bestera aldatzen zirelako, baina gero beste batzuk ez. Ulertu ez ditugun erabaki batzuk hartu egin dira eta denbora asko galdu dugu ulertezina zena azaltzen.

Ulertzen dut pazienteen haserrea, ez ditugu askotan beraien beharrak konpondu, baina gelditu gabe egon gara lanean.

3. Erizainon lana asko aldatu da

Asko aldatu da bi urte hauetan. COVID-19ari aurre egiteko, arnasketa zirkuituak osatu ziren.

Hasieran, gehiena telefonoz egiten zenean, ezinegona sortzen zitzaigun. Nola jakin norbait ongi edo gaizki dagoen telefonoz ematen dituzten azalpenak entzutean, jendeak batzuetan azalpenik ematen ez dakienean?

Gero, Osasun Etxeetara etortzen hasi ziren, eta horrekin lasaitu ginen. Lan asko genuen, baina ikusten genituen, behintzat. Olatuen arabera jende gehiago edo gutxiago etortzen da, baina holako sintomekin, beti dago jendea.

Zirkuituetan COVID-19arekin zer ikustekorik izan dezakeen edozein sintoma duten pazienteak ikusten ditugu (marrantak, eztarriko minak, eztula, tripako minak, sabeleko minak, buruko minak, sukarra, goitikoak, behekoak eta abar) Bertan testen bidez egiten dugu diagnostikoa, eta jarraibideak azaltzen dizkiegu. Negatiboak direnei, sintomen arabera gomendioak ematen dizkiegu, eta beharra ikusten dugunean, medikuengana bideratzen ditugun. Lehen PCRak eskatzen genituen, eta orain testak egiten ditugu.

Burokrazia asko igo da, agiriak direla eta ez direla, edo txertoei buruzko zalantzak, edo bajak. Zuzendaritza atsaiatu da horri irtenbide bat ematen, hainbat lan osasun etxeetatik kanpora eramaten, baina berandu iritsi da. Paziente kronikoak ikusteari utzi genion hasieran, COVID-19aren sintomak zituztenak lehentasuna hartu zutelako. Dena den, aspaldian hasi ginen gainontzeko pazienteekin lanean, baino ez ditugu kroniko guztiak berreskuratu.

Gure betiko lana ere egiten jarraitzen dugu, gero eta prozedura gehiago, osasun etxeetan denetatik egin daitekeelako

Mediku gutxi dagoenez, zailagoa da beraientzat hitzordua lortzea, eta paziente batzuk guregana etortzen dira, kontsultara edo telefonoren bidez, eta guk bideratzen ditugun. Kontsulta telefonikoak hor daude, gauza batzuk konpontzeko baliogarriak dira, edo gazteentzat agian, baina gehienetan ez, gure paziente gehienak oso zaharrak direlako. Ongi lan egiteko pazienteak ikusi, ukitu behar ditugu. Dena ongi egin ahal izateko langile gehiago behar ditugu, eta denbora gehiago paziente bakoitzarekin.

4. Aurrera begira

Paziente guztiak erizainaren aurretik pasatu behar badira, triajea egin behar badugu, eta beste ardura gehiago gureganatu, erizain gehiago beharko da, bestela, ez dugu gure lana egiteko astirik izanen.

Osasun publikoan ez ditugu gauzak ongi egin, eta horren ondorioz aukera zuten pazienteek pribatuetara jo dute. Hori gure porrotaren seinalea da, eta hori aldatu behar da.

Pandemia baino lehen egoerara itzultzea ez da ona izanen, agian. Nire ustez sistema ona da, baina ongi erabiltzen ikasi behar dugu. Sistema publikoa hobetu behar dela argi dago. Lan handia dugu jendeari sistema ongi erabiltzen erakusteko, sintoma arin batzuek sendatzeko mediku edo erizain beharrik ez dutelako

Oinarrizko laguntza osasuntsua behar dugu, baliabideak izanen dituen, profesionalak eta toki egokiak, non pazienteentzat denbora izanen den.

Gure papera garrantzitsua da: sistemara sartzeko lehenengo atea, non arazo gehienak konpontzen diren. Prebentzioa ere egin behar dugu. Eta hezkuntza. Ezin ditugu itxaropen zerrendak izan, beste espezialitateetan gertatzen den bezala. Lehenengo arreta arina izan behar da. Kontutan hartu behar dugu larrialdietan egiten den arreta momentukoa dela, eta ez dela jarraipenik egiten.

Talde lana da gurea, eta guztion artean egiten dugu oinarrizko arreta indartsua. Oso garrantzitsua da mediku eta erizainon arteko talde lana, pazienteen beharrei aurre egiteko. Berdin gizarte langileekin. Koordinazioa ezinbestekoa da. Eta administratiboekin, zer esanik ez. Beraiek kudeatzen dituzten agendak, eta osasun etxea orokorrean.

Nik uste dut gure lana ezinbestekoa dela, eta nekaturik gaude, bai, baina ilusioa berreskuratzeko garaia iritsi da, osasun sistema publikoa gure eskuetan dagoelako, eta merezi duelako bai, bere alde borrokatzeak.